EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöler

Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
aiakäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46

Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 147:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 52:—
Kuu ..... kr. 15:—

Kuulutusehind 75 öörl mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kuriirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren

Upplaga C — Esmaspäeval, 20. aprillil 1970 — Nr. 90 (3374)

Eero Tarjus, Göteborgi eesti kooli juhataja.

Koolitee ja kaksikkeelsus

Kogemusi Göteborgi eesti koolist

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Eesti Algkool võib kaesolevai kevadel, seega õppenasta lõpul, vaadata tagasi oma 10-aastasele tegevusele. Seoses selle tähtajaga avaldab mainitud kooli juhataja Eero Tarjus oma mõtteid Eesti Õpetajate Keskühingu häälekandjas "Ülleteam" (nr. 19, 1970). Olukorda analüüsiv artikkel juhatatakse sisse lühida tagasivaatega paguluse algaastele, mil juba tajuti, et "rahvuslikust vaimust kantud kodu kõrval on emakeelne algõpetus raha puisimise eeldusels. See nähtub kõirest omaalgatuslikest koolide asutamisest Juba põgenikelaagrites siin Rootsis ja Saksamaal. Sellele järgnenud aastakümned vöörsil on üha reaalsemalt näidanud, et ilma nende kahe põhilusela ei ole meil kui rahval piisemat tulevikku," utleb Eero Tarjus.

— Sellest teadmiset on kantud meie püüdlused emakeelsete koolide asutamiseks ja kõigushildmiseks. Rootsis on suudetud saavutada selles küsimuses ka riigi- ja omavalitsusvõimude mõistvat suhtumist ja majanduslikku abi. —

Kuid tõenäolikult seoses selle asjaolaga, et kooli tulevate laste arv väheneb aasta-aastalt (kuugi seda artiklis ei mainita), vaatleb Eero Tarjus järgnevalt "oma kooli tõõvõljalt" kaht probleemi mis, nagu järeldada võib, on suunatud eijõnes lastevanemaile. Need on: pikk koolitee ja kaksikkeelsus.

— Et tee eesti kooli, mis asub kesklinnas, kaugemal, suuvatest elamisrajoonidest kujuneb pikemaks, on paratamatu. Tänapäeva liiklusvahendite abil, millede kasutamine õpilastele tasuta, ei saa see olla takistuseks, kui ben tahe on olemas. Muidugi tuleb väikelast, kes oma koolisäkiga algab, alguses kooli saata ja teda sealt ära tuua, kuni ta ise teega tutuub. Siin võib kasutada ka vanemate kaasõpilaste abi. Tegelikud aastatepikkused kogemused näitavad, et lapsed õpivad oma koolitee väga kiiresti ära ja neil on varsti parem tilevaade sellest, kuhu üks või teine bussi-trammiliin viib kui seda tavalisel arvutakse. Kapele kooliteel õpilastega seki juhtuud ühtegi nimetamisväärset liiklusõnetust, milledest tihti kõnleme õpilaste juures, kelledel on kool n.ö. "üle õue". Oma kodulähedus liikluses, millega laps on liitnud, muutub ta ajajooksul märkamatult koeletuks. Ta hakkab end tundma liiga kindlana, tähelepanu ümbrus- [illegible] toimeneb ja ta ei reageeri sellele sama eriksusega nagu kõrbentuntud ümbruses, kus ta juba instinktiivselt alati enese eest peab

järg. lhk. 2.

Roimad suurtes USA linnades kasvavad politseile üle pea

(VE) — Toronto "Telegrami" endine Moskva büroo juhataja Aaron Einfrank, kellele mõni aeg tagasi anti N. Liidu väljavise poolt lõpmatu maalt lahkumiseks, on nüüd määratud samasugusele ajalehe Washingtoni büroo juhataja, kust ta kirjutab, et politsei kaitse eraisikule oli Moskvas kindlam kui USA pealinnas. Ta lisab, et Washington on ühtlasi USA kuritegevuse pealinn, kus neegrid moodustavad 70 prots. elanikkonnast. Kanadalased, kes kommandeeritakse Washingtoni, on algul nagu USA põhjaosariikide liberaalid, kuid lahkuvad paar aastat hiljem rõõldes nagu neegrid vihkavad lõunaosariikide konservatiivid.

Mõned linnaosad on veel varemetes — salled suurest neegrite rahutustest, millesle süütajaks oli dr. Martin Luther Kingi mõrvamine kaks aastat tagasi. "Drutstore'ides", müüakse pisargaasipüstoleid kaitseks röövijate ning vägistajate vastu, ning moodustes, kallimate ührihindadega kõrtermajades on sellised moodsad juigestusvahendid nagu näiteks majatelevisioon, mille kaudu võib ekraanil näha sõõstutlevaid inimesi. Vanemate majades käsuja laske primitiivseid seadeid nagu teraskõed, kõrged okastraadiga aiad ja muud vahendid, mis mõnikord annavad elamule nagu kaitsegse kindluse mulje. Vanemad majaõvad mõnikord oma lapsed mängima "walkie-talkie" raadioesaatjate — vastuvõtjatega kaelas nii et nad saavad ohu korral endist kiiresti mõ ka anda.

Einfrank kirjutab, et 200-dollari-lise kuuiüürega korter ei paku Washingtonis veel mingit julgeolekut ja lisab: "Ühki mina olen võimeline maksma kõrgemat üüri, tean väga hästi, et ükski koht Washingtonis ei ole täiesti kindel. See kõlab ennatseisjaile võibolla nagu mingi Ku Klux Klani fanaatiku jutt, kuid mina olen tegelikult juut ja liberaal."

Einfrank lisab teatava irooniaga, et Moskvas võis ta end tunda kindlana juba seepärast, et teda kui võõsajõkirjanikku jälgitati kogu aja nõõkogude salapolitsei poolt, ehkki see "protektsioon" oli vahetevahel liiga põhjalik. Moskvas on väliismaalased enamasti oma kindlustes elamisrajoonides, alalise kontrolli all, mis on nii detailidesse ulatuv, et valitsus võib muresteda sõõsijale ka kaveleri või tütarlapse. Kuritegevusest hoolimata on Washington ikkagi vähe linn, kuid võibolla liiga väike, leiab Einfrank. Ta lisab, et ka Moskvas on vägagi palju kuritegevust, mida avalikkus kunagi teada ei saa ja ühel vastuvõtul oli keegi nagu blondiin temalt küsinud, kas ta ei saaks õrmale kuskilt pisargaasipüstolit müüsetseda.

Tiidrak elas Gorki pargi lähedal jõe ääres, kus terroriseerisid teismeliste hulligaanide jõugud. Vägistamised selliste jõukude poolt on Ve-

järg. lhk. 2.

Kokavõistlus "Lenini auks"

Tallinnas kuus korda nädalas ilmuv "Eestimaa hõimlikku kommunistlikku noorsoühingu kekskomitee häälekandja" "Noorte Hääl" avaldas oma 23. märtsi numbris peatõrju poole lehekülje ulatuses suurte fotodega kirjutise "ülevaharüslilised" noorte kokkade, konditrite ja kelnerite võistlusest. See oli pühendatud Lenini 100. sünni-aastapäeva auks ning kuuel päeval toimunud võistlusel võitsid esa 22 Tallinna kokka, 18 konditiitri ja 16 kelnerit.

"Lenini kokkade ja kelnerite võistlusel" tuli esimesele koha kohale Tartu restoranis "Tarvas" töötev Ene Rätsep, kuna meisterkonditiitri ja meister-kelneri kohad said venelased. Kohviku "Tallinn" konditiitri Svetlana Ivanko valmistatud tortil ja muud konditiitritooted meeldisid žüriile kõige enam. Kelnerite võistlusel sai Tallinna restoranis "Kännu kukk" teeniv D. Demjanov juba kolmandat korda esikoha. Kõnesolev vene kelner olevat "Noorte Hääle" teatel 1967. ja 1968. a. ülelõdulisel kelnerite võistlusel olnud üks "parim.

Nõuk. Liidu parimad kokad, konditiitrid ja kelnerid selguvad jõunikuu algul Moskvas, kuhu Eestist saadetakse võistlema 10 kelneri, 8 kokka ja 3 konditiiri. Kommendaarina, mis on märkimväärselt isekomaatsele märkile Tallinna ajalehti: "Kui varemalt aastatel oli võistlusel ka mitmeid meeskoki sis tänavu oli noormehed paris ermale jäänud. Kelnerite seas oli ülekaal vastupidine. 12 noormehe kõrval asus võistlustulle ainult 3 neidu."

Aino Kurc klaveristuudiol oli Toronto järjekordne esinemisöhtu.

Julgeolek tuleviku autodes

NEW YORK (VES) — Lähema tuleviku autod muutuvad märksa ehutumaks sõõstest. Ehk uuendusi on juba nüüd läbi viidud, osa uuendusi teostatakse autodes, mis valmivad kuusoleva aasta sügisels (71.a. mudelid), oa. tuleval aastal.

Automootorid ehitatakse nüüd nii, et need võivad sõita regulaarsem bensiniga ja lasevad välja vähem mürgisid gaase.

Erilised kompuuteerid palgutatakse mootoriruumi. Need on tikutoosi suurused ja reguleerivad kiiruse ja pidurdamise koostööd võimaldades ühtlasi sõita rohkem miile galloni bensiiniga.

Õhukotid ehitatakse ja sõitja jaoks. Need purskuvad kokkupõrkel automaatselt ja silmapilkselt õhku täis, takistades sõitjate lendamist vastu kivi taemeid. Mõnedesse autodesse ehitatakse erilisi polsterdatud kaitseid, mis tulevikus asendavad julgestusrihmu.

Kaitseraiad ehitatakse tugevamast metallist ja vähemalt 6 tolli kerest eemal. Samuti tugevdatakse kere konstruktsioni, et kokkupõrkel auto ei variseks kokku nagu plekkarp.

Bensiinimõõtjale on uutel mudelitel esalt juba paigutatud ka numeraator, mis näitab, mitme miili sõiduka on bensiini veel tankis.

Tagatuled tulevad edaspidi kolmevärvilised. Üks värv näitab, et sõitjal on jalg gaasipedaalil, teine näitab, et auto liigub küll edasi, kuid jalg on juba pedaalilt ära, kolmas näitab pidurdamist. Punased hoiatustuled paigutatakse edaspidi kõrgemale, et juba mitu autot tagapool seda näeks.

Need on praegu teostamiselolevad ehitusemad uuendused. Kuid autotöösstustel on tulevikus veel rida tetsi uuendusi katsetamisel.

H. Engso Göteborgi EM-klubi esimeheks

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Eesti Maja Klubi pidas hiljuti oma aastapeaksoosoleku, kus valiti juhatusse Hartvig Engso, Heino Pahtmann, Helga ja Oskar Pärn, Erika Kaing ja Agi Viinapuu. Uute juhtudena tuli seega juhatusse prouad Kaing ja Viinapuu. Jaan Savioja kuulub juhatusse A/S Eesti Maja esindajana. Endistest juhatuslikmeist ei kandideerinud enam uude juhatusse senine E. M. Klubi esimees pr. Augusto Saar. Pr. Tõlu Haamer oli varem juhatusest omal soovil lahkunud.

Uus juhatus on jaganud omavahel emeiid järgmiselt :Hartvig Engso — esimees, Agi Viinapuu — abiesimees, Heino Pahtman — sekretär, Oskar Pärn — laekur, Helga Pärn — peremaine ja Erika Kaing — abiperemaine.

Tegevuse aruandest peakoosolekul selgus, et möödunud aastal on korraldatud 67 klubiõhtut, millest 6 kultuuriõhtuna, 3 pidu (mai-vastuvõtt, sügispidu ja aastavahetuse-pidu), 16 eraüritiuse puhul on klubi perenaised valmistanud ja serveerinud toite.

Klubi-perenaised, sõgemina köögiperenaised, kes on tegutsenud ja tegutsevad ka edaspidi klubi perenaise pr. Helga Pärna "käe all", on etendanud klubi majanduselu korraldamisel nimetamisväärset osa. Seetõttu on saanud teoks Eesti Maja seltskondlike ruumide eeskujulik sisustamine mööblega ja valgustusega ja suurel köögivarustuse täiendamine.

Köögiperenaiste personaali moodustavad prl. Elsa Kuhi ja prouad Helju Broberg, Marta Kanarbik, Linda Madisoo, Helmi Ojaveski, Tiina Palm, Salme Randsalu, Leida Savioja, Hilja Tõivel ja Armanda Uudsiepp.

Klubiõhtud toimuvad ka edaspidi kolmapäeviti kella 18.30-st kuni kella 22-ni ja pühapäeviti kella 15-st 22-ni. Võimaluse korral püüdkse klubiõhtuid muuta kultuuriõhtuiks mõtmesuguste etteknnetega.

Suvekuudel — 1. juunist kuni 1. septembrini klubiõhtuid ei korraldata.

Selle kevade suurimaks ürituseks klubile kujuneb Mai vastuvõtu-pidu mis toimub nõnda siis reedel, 1. mail algusega kell 19 Eesti Maja. Õhtut sisustavad kleva kavaga Eesti Seltsi Näiteringi liikmed Helju Broberg, Heino Pahtman j.t. Peaaseile serveeritakse eineid, karastavad joake ja tantsitakse.

Selleks, et Göteborgi eesti organisatsioonide üritused ei satuks kahjustavalt samale tähtajale, nagu seda on sageli juhtunud, vaid et seg tuuleks organisatsioonide vahel arajapõmisele, on E. M. Klubi juhatus võtnud endale vahendaja ülesande ürituste kalendaariumi koostamiseks, selle testavale tegemise eesti ajakirjanduses ja E.M. teedete tähytil.

Hartvig Engso, Göteborgi Eesti Maja klubi esimees.

'Kevad' filmina lõi rekordi

Tallinna Kinemotografistide Liidu lajendatud filmiõhtul, mis peeti märtsikuu lõpul, konstateeriti, et viie aasta kestel "Tallinnfilmi" polt loodud 14 seanssmängufilmist on kõige suurema menu osalleeks saanud O. Luisu "Kevade" järgi valmistatud film.

Selle filmiga on pilastatud omamoodi rekord, kuna kahe kuu kestel on seda vaatamas käinud 450.000 inimest. O. Luisu "Kevade" tuli ekraanile kõesoleva aasta algul ja selle tegelasteks pole tuntud näitlejad, vaid noored filmihuvilised.

"Kevade" erakorralises menus pole midagi imestamisväärsat, kuna see on "Tallinnfilmi" sinus film, mis ei tegele tendentsidega ega kommunistliku propagandaga.

Göteborgi Eesti Naiskoor esinemas Harry Truusi juhtimisel.

Talve lõpetamisel harrastasid Toronto eesti noored uudset mootorsaanide sporti.

Eesti kunstnik elab ja töötab Mallorcal

Paaril talvekuul Palma de Mallorcal viibides tekkis igatsus oma keele ja kaasmaalaste järgi, milleks spri tuli teadmine, et sellel tuhemkaarel olma kaasmaalasena on alalise avaleha leidnud kunstnik Erik Schmidt. Kontakti võimine temaga tundus ka taile loomulikuna ja sellega avanes mul ühtlasi võimalus pilku heita kunstniku elu-olule Palma de Mallorcal, kuhu ta asus kakteisi aastat tagasi Stockholmist.

Kogu sealviibimise aeg on tal möödunud pideva töötamise tähe all kahel rindel — kunstniku ning samal ajal ühe tuntud Stockholmi turismibüroo esindajana. Kuid juhe möödunud aastal asus ta juhtiva Kuna oma reisibüroo Viajes Majorica ettenaa, millise kontaktid on ettemähtud loomulikult kõikide maadega, soodustõtult just eriti tema rahjude keelte valdamisest.

Lisaks oma perekonnakorterile linnas, on tal kümmekond kilomeetrit väljaspool, seakse mõõte järgi väike aiandusaiu. Kogu krundil kasvavad mandlipuud ning võimaluse korral on ka juurviija kasvatamiseks ning aianduseks. Talundi elamu on põhjalik modernisemisse kaudu muutunud meeldivaks villaks, moodsa atelieega üleminel korral, kus kunstnik oma vaba aja kasutab loominguliseks tööks. Dominerivad portreed ja lõunamaised motiivid.

Järg. lhk. 2.

Ajavõiteks sukeldub vahest Erik Schmidt. Vahemere vetesse, mille põhjas leidub sageli vana amfoorvanne.

Vene massid Königsbergi

LONDON — Läänemere äärne sadamalinn Kaliningrad (end. Königsberg). Nõuk. Liidu kõige läänepoolsem linn, kasvavad elanike arvult praegusest 270.000-st 400.000-le aastaks 1980, väidab "Soviet Weekly:

Vene lehes ei kõnelda sellest sõnagi, kust kandist selline mõõtline endise saksa ja põõse Ida-Preussi linna kõire ja lõhisegne elanikkonna pealesigivus peaks tulema... Lisatakse m.h. veel, et praegu laiendatavat sadamaäärset kalatöötlust, kaubasadamat ja sõõmamatehasiid pikl Pregoli jõge. Mõõtekse ka (Königsbergi) linnatagustest rabadest ja modelmaast, mis saavat sõõrändavaile venelastele: nute linnosadena ehitusplõkonisks. Kaliningrad on N. Liidule Baltikumi ruumis lõhtsaks laevastiku- ja tõõstuskeskuseks, aalajeelt väljaehitatud merevõõbaas, laevatehaste ja paberivalmistamisõõtusega.

Kaliningradis asub ka N. Liidu Baltimere punalevastiku merestaap ja sõõjalselt tähtsad allveelevastikuja raketibaasid, mida aga "Soviet Weekly"v" muidugi ei märgita...

Göteborgi naiskoori kontsert tuleb 9. mail

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Eesti Naiskoor on ühtad möödunud hooajal pidevas harjutustegevuses ja joudnud viija reaalteadlal, nõda ta soovib intvustada laulusõpradele hooja lõpul. Nõnda toimub, Nõnda toimub koori järgnev kontsert Harry Truusi juhatusel laupäeval, 9. mail KFUM-i suures saalis. Kaastegevad kontsertil on tuntud tshellokunstnik Guido Vecchi ja pianist Hilja Saarne.

Göteborgi Eesti Naiskoor asutati aprillis 1968. Koor on seega joudnud oma kolmandasse tegevusaastasse. Lauljate kõmnis püüab enam-vähem stabiilsena, kuigi elude sunnil on pidanud mõned liikmed ajajooksul koorist lahkuma. Aga asemele on tulnud uusi lauljaid, ja peamiselt meie noorte kaasmaalaste hulgast, mistõttu koori alaline koosseis on liigi 30-liikmeline.

Harry Truusilt kuuldub, et koori sihika ja esiukohaks oli asutamisest saatik: moodustada vähemalikmeline naiskoor ja panna rõhkem rõhku tõõusikaalile kvaliteedile. Viimast oleks kahtlemata raskem saavutada suuremarvulise koori juures. Göteborgi Eesti Naiskoori on temas väikese koosseisu ja muusikalise tuseme tõttu mõnel puhul nimetatud "kammarkoorõks".

Möödunud kahe aasta jooksul on koor saanud heada tulemustega kaks iseseisvat kontserti Göteborgis, ee esinemud Eesti Päevade kontsertil Stockholmis ja viimasel juubelõhtulõupeol.

Koori praegusteee juhatuse kuuluvad esimeesena Lilian Palm, kassipidaja-sekretärina Helju Broberg ja ühiskoorijuhina Hilja Tealoo.

Eelseisev kontsertil kava, mis ja saldab palju hõrrõiavat, ja enamat kontserdiga sooes olevasi teatakse edaspidi täiendavalt.

EPL 20. aprillil 1970

Peegel ja kõverpeegel

Riigipäeval kerkis üles küsimus, kutsvõtta raadio ja TV monopol selle praegusel kujul suudavad rahuldada primaarset inimõigust valikuvabadusele — monopoli juures on vaatajad- kuulajad paratamatult sootud kõige sellega, mida monopoli taga seisvad toimetajad ja rediigeerijad sigeks peavad, kuigi pöhimõtteliselt on võimalik "erapooletust — mitmekülgsusest. Probleemi kergitamine oli omal kohal, kuna kõigile TV ja raadio kasutajatele on annugi olnud selge tugev maailmavaateline kallak, kus programme ja uudiseid sõelutakse läbi erilise, sellele kallakule vastava prismaga, millega eetermeediumi ülesanne olla maailma peegliks, sageli kipub muutuma kõverpeegliks. Monopolietevõtete juures tuleneb see ilmselt personaalpoliitikast. Kui tahetakse läbilõiget anda erapooletult, siis peab ka personal olema koostatud võimalikult mitmepalgelise mõtlemisviisiga inimestest. Paraku on eetermeediumi teenistusse kogutud massiliselt vasakpoolsed ja vasakäärmuslikke inimesi, kes arusaadavalt vastavad aga oma vastevinklitele ja ei saavuta objektiivsust liegi parima tahtmise juures.

Valikuvabadust peb teatavasti suurendama programmide arvu suurendamine. Televisioonis pudutas see programmi nr. 2. Tegelikkuses sellega, et vasakkallakuliselle üldprogrammile on vasi lisandatud uus kanal, mida üldiselt juba algusest peale ristiti "punaeks" ja mis sellisena teadlikult ei kostutaseerrind. Ehtsam kõigile ühiskonnas leivatele teisitimõetajatele jai sellega suhteliselt vetjälväiksemaks, kuigi sünsce ühiskonnas ümmarguselt pooled inimesed on kodanliku maailmavaatega.

Peegli ja kõverpeegli probleemid kõpuvad analoogilisel olema ka ajakirjanduses, ka siin suurelt osalt tingituna personaalpoliitikast. Kui suutrel kodanlikel ajalehtedel on kuni 95 protsenti kaastöölisest ja toimetajatest vasakradikaalid ja pahempoolsed, siis ei ole ime, kui ka nende uudistevahenduses tekib vasakpool- se filter, läägitagu siis juhtkirjakuigedel, mida vähe loeetake, ükskõik mida. Seda on eriti märgata pealinna üleriikliku mõjuga suurlehtedes. Kui nende uudisteserveerimist näiteks mõnes sektoris kõrutada väiksmaa ajakirjanduse mitmesuguste organite ga, siis torkab otsekohe silma nii telegraamidevaliku kui ka hinnangute erinevus juba pealkirjastamisest alates. See aga tähendab seda, et informatsioon mõjub värvituna ja isegi indoktrineerivana, ühtkonna ja avaliku arvamise seisokehvi lähtuvana. Mõni aeg tagasi oli lndisimaal valdlus küsimuses, kas moodne ajakirjandus ja uldse masmeediumid täidavad oma traditsioonilist ülesannet ühiskonnaliikv elu peegeldajatena, väärnähete paljastajatena, selle "seitsmenda suurriigina", kes seisab valjaspool võimuafiäri ja julgeb öelda valja ka seda, mis valitsejale on ei ehamugav. Süüdistusi langes eriti selles osas, et senatsioonide serveerimisega minnakse esmajoones inimese madalamate huvide ja kirgede teenimisele.

See, nimimetatud "müügitehnilise" huvi, omab loomulikult negatiivseid jooni, eriti kus mõnikord ka üksikud individiid tallatakse jalgade alla ja see huvi ei ole kaugeltki vööras ka rootsi pressile. Kuid ei saa eitada, et siin maal ajakirjandus on suurima hoolega ceskätt vöidelnud oma soitumatuse ja üllemisvabaduse eest, mis on igasugune kriitika eelingimuseks. Ja kõige kõmu keskel ei ole puudunud vajalik kriitika. Avalikkuse helgiheitjad on halastamatult pöördunud väärnähete suunas. Kuid ka siin seisab küsimus nende helgiheitjate mitmekülgses kasutamises, sellisel, et neid aunustaks mitte ainult keskele ja paremale, vaid samaväärra ka vasakule, et tõiskonnapilt jaaks tõiglaseks. Selleks on aga vaja erisesiskohtadega ja mitte "ühe kammiga kammitud" ajakirjanduist, sellist, kus oleks peegelduvad kõik ühiskondlikud vooluid erinevate lehtede vaatluses.

KLA

"Kikerpilli linnapead" Toronto eesti teatris

TORONTO (EPL) — Eesti Rahvusteater Kanadas läi lup., 11 aprilli öhtul Torontos enam kui 1000-pealise publiku ette noore lavastaja Ain Söödori esimese suurema saavutusena Hugo Raudsepa igivana komöödia "Kikerpilli linnapead." See oli omastkohast sündmuseks Toronto teatricilus — mitmel aastal kahes osaks ja enesestte lavapereka "lagunenud" lavavahvas oli taas "ühe mütsi" alla koondatud.

Sellest tundis publik tõsist headmõeldi, sedasnam et see on toimunud ajal, mil Toronto kultuurilises ja poliitilises tegevuses kahjetasuvääraselt ükstelae mõõtmisest ja vastastikusest arusaamisest puudujääk teravalt tunda annab.

"Kikerpilli linnapead" tegelaskonna moodustas Toronto vanemate ja noormate lavaünneste parimiku ja kui see "ühe mütsi alla" määgmine ka edaspidi kestab, — milleks taskistusi ei tohiks olla! — siis võib Eesti Rahvusteater Kanadas edaspidi palju nõudliskimate teaste juure asuda ja hirmatavaid saavutusi pakkuda, sest nend pole kahjuks viimasel ajal kuigi palju olnud.

Kuigi H. Raudsepa "Kikerpilli linnapead", mis on kirjutatud umbe pool sajandit tagasi, on tuntud tüpnäitekirjaniku nõrgemaid teoseid, sest selles on vähe köike seda, mida eesti teatripublik tunneb hiliisemate autorii teoste kaudu olgu see siis kasmeisterlikkude tüüpide, valmukusesparadokside või muu näol, pakkus "Kikerpilli linnapead" oma mõningase üsna aegunud olemusele ja eluvõõrsusele vastamata lõbusa ja muheda öhtu. Ja seda tuleb ennekõike kirjutada just lavastaja ja osakandjate arvele. Kesisest algupärandist oli tehtud "asi", mida on väärt meeles pidada ja mis pakkus vastajale tükkese möödunud mõnevõrdsest, kõnnitaseg taaskordselt, et meie teatripubliku süda võib üsna rõõmsalt kaasa tukslada isegi mitte kõrgeid kunstilisi väärtusi omavale algupärasele teosele. Ükstesõnase korralik lavastus, ühtlane ja konkõlastatud mäng ja väike tegelaskonna huik on selleks alusetks, mis annavad eelduse selleks, et ER Kanadas annaks teosega kõlaskõigutendusse mujalgi, ennekõike USA-s, kus eesti teatritegevus vähmaisel ajal en soikunud.

Kaarel Söödor, Toomas Öllismaana andis toreda osa — sedapuhku sebahvabrikandist tõusmid Kikerpilli linnapeana. Olgu tähendatud, et K. Söödoril oli selle osa publiku ette toomine eriti raske tervislistel põhjustel, kuna ta sai üldse esimeda tänu medikumilisele "lõunasöögile" miilest publikul muidugi aimugi polnud Rudolf Lipp käremeelse erakonna juhi Joosep Kõrevarese osas oli samuti omaimadselt tore ja taaskordselt omapärasselt kujundatud, mida tuleb öelda ka ta Endelist poja kohta, keda kehastas Ernst Vähi. Väiksemad mesesnad, nagu Endel Loo kõlõpretaja Lehmetsana ja lavastaja tud ja ametiilmelise olemusega, kuna Ain Söödor oli igati distsiplinerit- Erik Kastein linnapea Kõõsellna ja Heimo Vellner ajalehe toimetaja Kõõgerdalina jäid asjaajamastajaliikuu aimult pisut kõrgemale ulatuvate isesemile.

Naisosalistest "hiilgas" muidugi Riina Reinik linnapea Kõõseli prouana temale omase koomika esiletõstmisega, mis kohati kujunes ülepakkuvaks, kuid enda puhtik suguti pahaks ei pannud, sest kõiges omaegne noor Raudsepp sellisena võikese vabariigi väikelinna linnapea prouat nägigi. Erika Veskimets seevivabrikandi ihtsakoelie naisena andis uustava kuju ja teenis psiinsansideeski aplause, mis on samaväärselt kehtiv viimast tütarde kohta, eriti Lydia Vohu kohta, vähemal määral ka Asta Söödori puhul. Viimase liiast väike roll ei võimaldanud tal oma võimeid teile tuua. Oudi Kalm Kõõseliite tütrena oli vähiselt ilus mammatütar ja mängult tugevasse ansamblisse sisseaulav.

Nii et kokkuvõttes ja lühidalt: aastaid lahus olnud trupp tegi kaasajastt kaugele maha jäänud teosest oma meeldiva kokkuslavuse ja korrektselt läbiviidud mänguga suurearvulisele publikule mugavalt muheda öhtu, millele suurima plussina tuleb märkida Ain Söödori leidlikku lavastust, kuijuures lava kaheks osaks jaotamisega saavutati ka niiöiteda moodsat teatrit mittemoodsa lavateose juures.

Seekordne Toronto teatripublik veendus jällegi, et eesti teaterl püsimiscle vöörsil on ennekõike alusplakidcks alguparane lavatees, kusjuures absurd teater vöib aegnjalt sinult vahepealna esineda, sest viimase läbiloöuveeks vajame ennekõike väga tugevaid kuiselisi näitlejaid, keda meil aga kahjuks enam kuigi palju pole. Õnne kaasa — tasuhinnenud Eesti Rahvusteater Kanadas!

K. P.

● **Mag. Juhan Simonson on tehnilisele nõunikuks ja vastavate seadiseelnõude väljaöötajaks Hackensacki madalalede kuivatamisprojektis. Ta töötab projekti kallal koos USA ja Euroopa eralaeksperttidega.**

Koolitee ja kaksikkeelsus

Algus lk. 1

valvel olema. Ka näitab statistika, et lapsed alla 10 eluaastat on liikluses tähelepanelikumad ja ettevaatlikumad kui 12-13-aastased. Siin tähelaatakse oma võimeid üle hindama ja muututakse hooletuks.

Asudes kaksikkeelsuse vaatlusele esitab hr. Tarjus ennekõike küsimusi. Miks eesti arvamusi tuleb ühe jaaga enamasti lubadusest.

Vastus selleie küsimusele järgneb, kui on olukorra arengu kohta põgus ülevaade antud.

— Suurem osa eesti lapsi võõrsil, mida vanemaks nad saavad, kuuljevad oma emakeelt iga aastaga vähem. Juba enamus 4-5-aastastest lastest on rohkem koos oma mängukaaslastega kui vanematega. Need mängukaaslased kõnelevad enamasti eesti keeli ja laps hakkab nendega loomulikult kõnelema nende keeles. Ei lähe kaua aega, kui ta hakkab ka vanematega eesti keelt kõnelides jutu sisse poetama üksikuid võõrkeelsed sõnu. Ajajooksul saab aga nii mõnigi võõrkeelne väljendus omasemaks kui senitarvitatud eestikeelne. Nii tuleb üks sõna ja mõiste teise järel ja tagajärjeks on, et enamik eesti lapsi koolieiseks saades kõnelevad oma asukohamaa keelt paremini kui eesti keeli. Asudes õppima rootsi kooli muutub sarnaatumine fimbrusega veelgi intensiivemaks. Endistele mängukaaslastele tulevad juurde klassikaaslased, ja kodu, mis talle väikelapsena oli määravaks keskpunktiks, kaotab jälle osa oma mõjust lapse tunde- ja mõttemaailmas. Selle saab ilke enam ja enam oma valdusse kool ja lapsel on sääl palju, mida ta avastab, endasse vastu võtab ja talletab. Ta elab üha enam sisse keeide ja maailma, mis teda ümbritseb, sarnaatub sellega ja hakkab enhast sääl tundma kodusena.

Kui siis järgmisel sügisel tehakse juttu eesti kooli minemisest, on laps selleie vastu. Ta tahab meelsamini lagasi temale juba tuntud miljuese, sest talle on vastumeelne uues koolis uut kohanemisprotsessi läbi teha, ja ta jääb sinna, kus ta on.

— Kodus lapsega eesti keele rääkimine on ja endast mõistetav. Aga see ei ole kunagi asendada eestikeelset kooli. Kodunes keeles kasutatakse väga kitsapiirilist sõnavara, sest väga vähe on neid kodusid, kus vanemail on rohkemaks võimalusi ja aega. Kodune õpetamine ja õppimine jääb ka juhusliikuks ja süsteemituks, aktiivseik keele kasutamiseni sellega vaevalt jõutakse. Kui tihti oleme noorte kaasmaalaste suust kuulnud kaebust: "Ja, ma saan aru eesti keelest, aga oma mõtete täpseks ja vahaks väljenduseks sellest ei jätku. Lapsena kodus vanematega kõnelemisest oli vähe, kahju, et ma pole käinud eesti koolis.".

— Tihti kuuleme ka vahanduseks, et meie lapse sõbur ja mängukaaslane läheb lähemasse kooli, kuidas me teda saadame mujale, kus talle kõik võõrad. Siin unustatakse, et koolis leiab laps väga kiiresti uued sõbrad. Jaega varasemat sõpra ka keegi talt ära ei võta.

— Neile, kes kardavad, et varases lapseeas läheb kahe keele õppimine raskeks, vöib vastata, et just lapsena õpitakse keeli palju kergemalt ja kiiremini kui hiljem. Tähelepanekud tegelikus koolitöös on näidanud, et kaksikkeelsus ei ole lastele mingisuguseks takistuseks nende õpimises ja arengus. Keelte kõrval suhe vöib loomulikult olla varieeruv vastavalt sellele, kui palju lastega ühes

Kunstnik

Algus lk. 1

tiivid. Erik Schmidt on silmapaistev portreelist.

Oli meeldiv juhus tutvuda ka kunstniku vanematega, kes talvitiiv "survitavad" oma poja villas, olles muidu Nacka linna elanikud.

Isa, kaugesõidukapten August Schmidt, 88. a. ja ema, on mõlemad veel küllaliki vitaalsed ja kuuris tunnevad nad endid hästi sealse pärtunnevad nad endid hästi sealse pöikese all soojusega sagedi kuni 20 gr C viilus. Muide, suvised Mallorca küülastajad ei ela kunagi ilma seda valgustugevat, mil mandilipund ölsevad jaanuari lõpul ja veebruari alguses. Neid puid olevat seal statistika järgi kuni 7 miljonit. Tegelikult on see sümboolne puu Mallorcas.

Kunstnikul on krundil peale mandlipuude ka mandariinipuud ning lore sidronipuu täis astaläbi Kandvat viljs, sest see puu öilseb samaegselt lehtede viljaga.

Kapten Schmidt jutustas meelsasti ka oma vennast Bernhard Schmidtist, kunagisest Nõlsaare poisist, kes hiljem optikuna sai maailmakuulsaks astronoomiliste peegeldusteleoopide leiutajana. Pr. Schmidt näitas hardusega üht Life'i juunikuu rnumbrit a. 1969 vastava kuumaasinki fotoga. Seal on üks kuulõik nimetatud Schmidti nimelisesks ja seetõttu ka läheduses toimus ka tookordne USA astronautide maandumine. Leidur Barnhard Schmidt, kes suri kolmekümnendatel aastatel Saksamaal, oleks nüüd olnud 94 aastane.

VOLDEMAR TOOMISTE

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa teateil viibis Torontos de juures Adele Jerlei, Hollandis augulaste juures Leina Kanger, Austrimaias augulaste juures Anneli Seitam, Läänе-Saksamaal venna juures Hilda Räis ja ema juures Kristi ja Raivo Tammik.

● President Richard Nixon saatis Kongressile läkituse, milles taotleb 1. klassi kirja tariifi tõstmist praeguselt 6 centilt 10 centile ja ka teiste postisaadetiste mahu kõrgendamist, et saada raha postimeteke palga kõrgendamiseks.

● Gallupi ringküsimusel selgus, et lastevanemad on vahekorraga 8:1 selle vastu, et valgeid ja neegrilapsi sõidutatakse nende elukohast kaugemale koolidesse selleks, et õpilaste koosseis rassiliselt ei oleks ühtelõigne.

Joh. Kõpu kapitali tegevusest a. 1969

Peapiiskop Johan Kõpu nimelise Eesti Kapitali valitsus oma viimasel koosolekul võttis vastu kapitali aruande aruande 1969. a. kohta. Tulusid oli tegevusaastal kokku 4 362-24, sellest laekus annetustest 3 886.— Samal ajal määrati sihtpõhimõtteks ja toetustiks 4 996.— Bilanss 31.12.1969 oli tasakaalus 7 791.96 ja tegevuskapital aasta lõpul 7 776.75.

Kapitali valitsus rahuldas tõhtlasi järgmised toetuspalved: Eesti teaduslikule Seltsile Rootsis määrati Tartu Ülikooli 50-nda aastapäeva kõrgemaks "Ülevaatus Tartuensis (Dorpatensis) 1919—1969. Liber Semisaecularis" (Seltsi Aastaraamat V) trükikulude osalseks katteks 2 000 kr. Aastaraamat sisaldab m.h. artikli Eesti Kapitali ajuesimehelt ja Tartu Ülikooli end. Rector Magnificus'elt peapiiskop emer. dr. Johan Kõpp'ult "Jooni ja fakti Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli algajastust". Edasi määrati Eesti Ekuülikse Noorte Mälevale Rootsis maailmalagrisse sõidu stipendiumifondi jaoks 500 kr. ja Stockholmi Eesti Algkooli Sõprade Seltsile algkooli 25. aastapäeva kõgutesse valgjaandmise kühude katteks 100 kr. Ülejäänud toetuspalvete otsustamine pidi esialgul jäämа lahtiseks kuni rahalised võimalused selguvad.

Eesti Kapitali arvepidamise revideerimine toimus 25/2 Eesti Komitee revisjonikomisjoni poolt koosseisus: Kreenum, H. Härm, P. Kõnpus ja K. Tagel. Revisjonikomisjon leidis, et sisekanded olid tõestatud vastavate dokumentidega ja et raamatud olid hoolikalt peetud ning eeskujulikult korras.

Käesoleval aastal on kuni 1. aprillini laekunud annetustena 2 616.— Kapitali valitsus ülileb kõigile lahkelt annetajaile oma siiraima tänu ja loodab, et need, kes kapitali toetuse tõeskuusteele senini veel ei olev vastanud, seda lähelsti teeksid veel sel- le poolaasta jooksul oma võimaluste piirides, et kapitali k.a. eelarve täituks ja kapital oma tegevust saaks jätkata. Annetustega Eesti Kapitalile aitame kaasa eesti kulturi säilitamisele pagulusses ja toetame rahvuliku hariduse ning kasvatuse saamiset meie noortele.

Rahalisi toetusi palume lahkesti sisse maksta Eesti Kapitali posti j. arvele järgmiselt: Peapiiskop Johan Kõpu nimeline eesti kapital, Drottningatan 85—1, 111 60 Stockholm, p.g. 258 558.

Koosviibimine ja küsimused

Pühapäeval, 26. aprillil korraldab Eesti Rahvuslik Liit Eesti Majas tõtuse hooaja lõpetamise puhul tõhtse seltskondliku koosviibimise mitmekesise eeskava ja tantsuga.

Eeskavalises osas esitab fil. kand. V. Nairis uue pöimiku parematest muusikapaladest ja deklamatsioonidest, mis omal ajal eitekantud meie tuntud kunstnikkude poolt ja mis hiljem koputud ja läädvustatud helilindile. V. Nairise esimese valimiku eitekanne mõni aeg tagasi tekitas kuulajaskonnas ja avalikkuses suurt huvi ja elevust. Seekord eitekantavate paladе valik on kohaldatud kooviibimise iseloomule ja ei tõhika vähem huvitav olla.

Kavas on ka improviseeritud seltskondlik küsimusvõistlus, millest on võimalik osavõtta kõigil koosvõiblastel. Sõbiva tantsumuusika eest kannab hoolt diskoteek asjatundliku diskjockey juhtimisel. E.R.L. naiskomitee poolt on korraldatud loterii. Soovijatel on võimalik osavõtta õhtusöögist või kohvilauast roodustatud hindedega. Koosviibimise algus on kell 3 p.l. ja sellele on kõik kaasmaalased teretulnud.

Põgenike meeleavaldus punaarmee koori vastu

LONDON (EPL) — Ka põgenikud demonstreerisid Inglismaal punaarmee huilte ja tantsuansambli esinemiste puhul Londonis. 11. aprillil, kui ansambli esinemine algas, kogunesid demonstrandid Wimbrillil, kui ansambli esinemine algas, kõigepealt ühe lõõdoni teatri ette plakatitega ja hüüdelõpuhüdega, millistest igal ühel oli ühe N. Liidu poolt ikestatud maa nimi ja ikestamisaasta.

Tähehhi rahvariides neiud tulid õhupallidega ja õhupallil lasti õhu, kui tähehhi põgeniku poolt, kes soja ajal oli punaarmee riidades ise võitnud, kangelase tiitli ja rohkeid aumärke saanud. Punaarmee invasioonil Tšehhhoslovakkiasse kärnstas ta oma N. Liidu kangelase diplomi purniks, vjäkas aumärgid punaarmee tankiste ette ja pögenes lõunaks.

Laupäevasel demonstratsioonil olid plakatitega markantselt esitatud kõik kolm Balti riiki — eraldi ja koos, milles näiti vabadust ja oeldi, et Punaarmee koor — on hunnidi lõuna nähas.

Kogu aja kõik ka nn. "valekavade" jagamine neile, kes lähtud punaarmee kava kuulama. Enamus inimesi võttis ka tänulikud kavad vastu, kuigi juba piketeerijad ja õhupallid sisenejale märku andsid, millega on tegemlst. Ainult üksikud keelduisid. Oli ka juhuseid, kus sisenejaa tulli tagasi uusi kavu küüsima, et neid jagada oma tuttavaile. Kasvu oli jagatud kogu nädala jooksul.

Inglise päevalehed D. Telegraph, D. Mail The Times tõid ära sõnaja meid demonstratsioonidest, ka BBC päevauudistes näidati surnukirstu ja rahvariides neiu väljaasavamist kirstust kirjaga "Freedom never dies". Wimbledoni kohalik ingleis ajaleht avaldas oma esikõljel pilsa kohal inglise ajakirjanduse esindajad ja ATV televisioon filmis demonstratsioni.

H. Viirsalu 70-aastane

Harald Viirsalu.

26. skp. tähistab siin tuntud seltskonnategelane, õigusteadlane, major Harald Viirsalu oma 70-aastasünnipäeva.

Harald Viirsalu (enne nime eestiastamist: Viedenbaum) sündis 26. aprillil 1900 a. Virumaal, kõtti vallas, õppis Rakvere ühisgümnaasiumis, võttis oa Vabadussõjast õpnpur-sõdurina ja lõpetas sõja järele Paide ühisgümnaasiumi. Lõpetas Sõjakooli ja teenis ohvitserina Valgas, Viljandis ja Tartus, jaktaeks samaegselt edasiõppimist ülikoolis, mille õigusteaduskonna lõpetas. Teenis hiljem Tallinnas, E. V. sõjamõisteerimus juriiskonsuldi abina.

Pagulaspõlves töötas H. Viirsalu veerand sajandit Lunčis, AB Åkerlund & Rausingu vabriku palgakonteris kuni pensioneerimiseni. Tegelnud ka ühiskondlikuga mõisudesja ühiskondsed, kuuluides kohaliku rootsi mesinduse edendamise ühingu juhatusse.

H. Viirsalu on osavõtnud kogu eeg elavalt eestlaste seltsielust, olles tänini Lundi eesti Täienduskooli juhatuse esimeheks ja tegi näiteju juhina ning kaasamängijana Lundi eesti Noorte Näiteringis. On olnud valitud Rootsi Eestlaste Esinduuse, Akadeemiliselt kuulub juhtlar korp! Fraternitas Estica vilistlasperre.

Akad. eksamid

Uppsala ülikooli lõpetas fil. kand. astmega **Imbi Selman** Gävlest.

● **Austraalia Eesti Seltside Liit pikendas vöitlust nõudmisega, et eesti dajatele Eesti Kesknõukogu presut Aleksander Hinnole ja Kirjanik Arno Rangile.**

Ärge unustage, et 1. mail algab uus tellimisperiood. Aeg on uuendada terminitellimisi.

EESTI PÄEVALEHT

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE